

1
BENIGNE

Diumenge, 6 de desembre de 1439

Quan Pasqual i Miquela, els llauradors que s'encarregaven de l'hort del convent trinitari, començaren a sopar, el fort renou que provenia del menjador dels monjos els va arrancar un riure sorneguer. Ni l'un ni l'altra eren especialment creients. Compartien, això sí, el temor d'anar a l'infern i de cremar-se per tota l'eternitat, encara que, si aquest era el seu final, de segur que hi estarien acompanyats per molts dels cenobites del convent.

—Ells, que haurien de ser un model de comportament, mira com xalen —digué Miquela.

—I ho fan el primer diumenge de desembre, quasi a tocar de Nadal... —afegí Pasqual, convertint el somriure en un rictus que denotava les poques ganes que tenia d'acomplir la missió que aquella nit li havien encomanat.

En acabar de sopar, la dona es posà a desparar taula i Pasqual isqué a l'hort amb un tros de regalèssia a la boca per calmar els nervis, tot i que entrà de seguida a la casa fregant-se els braços per a llevar-se la gelor de la nit.

—No han eixit encara —digué a Miquela—. Se senten els crits al refectori; així que deuen estar menjant.

Miquela el mirà amb un neguit mal dissimulat i va callar el que en realitat pensava: que no havien de fer allò que els havien ordenat.

–Si foren com toca, soparien callats i després anirien al res –exclamà, amb ràbia continguda.

–Qui paga mana –respongué Pasqual, sentencios.

–I qui mana mai té culpa –reblà Miquela.

I així era. La regla trinitària establia que les dues menjades del dia s'havien de fer en silenci, concentrats i escoltant el passatge que el monjo lector llegia des de la trona del refectori. No obstant, feia temps que les normes s'havien deixat de complir perquè els que manaven ho permetien i ho propiciaven.

El germà Benigne no estava entre els que exercien el poder; per això, les converses i els crits proferits per la majoria dels seus companys de religió eren un soroll molest que no el deixava escoltar les sàvies paraules d'advent, aquell temps que just començava en preparació de l'arribada del Senyor.

«No amuntegueu tresors ací a la terra, on les arnes i els corcs els fan malbé i els lladres entren i els roben», deia el fill de Déu en boca del germà lector.

Era ben obvi que per al prior i el seu seguici les paraules de Jesús queien en sac foradat perquè l'únic senyor a qui servien era sant Diner.

«Allà on estiga el teu tresor, estarà també el teu cor», afegia Jesús.

Benigne sabia quin era el tresor que el seu cor cobejava: l'esperança en un món millor on l'amor, la pau i la tolerància foren les estrelles lluminoses que el guiaren.

Aquest desig fou el que l'havia portat a ingressar al convent, encara que ben prompte es va adonar que molts dels seus congèneres no el compartien.

El crit que va pegar el prior per a posar fi a l'àpat tragué Benigne del seu capficament. El superior del convent s'alçà per a dirigir-se al cor de l'església, i el seu pas era tan vacil·lant pels efectes del vi que hagué d'aguantar-se en el frare del costat per a no caure. Benigne pensà aleshores que era el moment d'escapolir-se cap a l'hort del convent si volia salvar la vida i, sobretot, per a posar en lloc segur el preuat tresor que amagava sota l'hàbit.

La gelor de l'hivern el va fuetejar quan isqué dels murs del convent. Va mirar cap a la porta per si algú l'havia seguit i, després d'assegurar-se que estava sol a l'hort, s'acostà a la séquia i es ficà els dits a la gola, en un intent desesperat de vomitar el vi que quasi amb total certesa li havien enverinat. Esgotat per l'esforç de perbocar i confiat que la seua determinació li permetria acomplir l'objectiu que s'havia proposat, s'acostà a la figuera que s'ensenyoria de l'hort i, ajudant-se d'una navalla, va fer en terra un clot tan fondo com va poder. Llavors es tragué el cinturó de sang que portava ajustat al cos, per davall de l'hàbit, i se'l quedà mirant amb reverència.

És per un bé major, havia pensat de matí després de robar el cinturó sagrat i no trobar millor amagatall que la seua carn impura. Fet un manoll de nervis, Benigne va passar el dia com va poder fins que, ja de nit, es disposava a enterrar a l'hort del convent aquella

peça sagrada, propietat de la mare de Déu, en un intent desesperat d'evitar que caiguera en mans de gent cobdiciosa.

Benigne doblegà el cinturó amb delicadesa, el guardà ben enrotllat dins d'una peça de pell que havia amagat també sota la túnica i el col·locà al forat. Després, va tapar-ho tot bé, aplanà la terra amb els peus i hi va tirar per damunt un grapat de pàmpols secs perquè no es notara el rebregament. A punt va estar de caure per la cremor d'estómac i la fluixedat que sentia. Es refeu com va poder, ja que no es podia permetre defallir abans d'acabar del tot la faena que l'havia portat a l'hort.

Tornà llavors a agafar la navalla i començà a gravar una B en horitzontal, com si foren dues muntanyetes, o dues mamelletes, que era com li agradava dir a ell per a fer broma i aconseguir que la germana bessona es posara ben roja. Aquella lletra era la inicial de Benigne i de Brígida, el senyal que utilitzaven quan amagaven tresors infantils al jardí de casa. El monjo sabia que només un miracle podia fer que la bessona arribara a veure la marca i entenguera el missatge. Més difícil seria encara que Brígida trobara la nota amagada al sarronet; però ell creia en els prodigis i pagava la pena intentar-ho.

El monjo va fer un pas arrere, es trobà satisfet amb la lletra i aprecià l'eficàcia de la navalla, que havia sigut regal de la bessona. Quan Brígida es va casar i Benigne decidí entrar en religió, havien promés seguir cuidant-se com sempre ho havien fet, encara que fora més difícil. «Així et podràs tallar les llesques de pa i els

trossos de cansalada sense patir», li havia dit Brígida quan li portà el present. Amb tot i això, ell sabia que el regal era la conseqüència d'haver-li confessat que el convent no era el cenobi de pau esperat i desitjat, sinó un indret amb gent perillosa.

Benigne es va mirar la delicada mà amb el coltell i es compadí d'ell mateix, sabedor que no podria matar ni una mosca, ja que estimava tant la vida que sota cap circumstància podria arrabassar la de ningú, ni tan sols per a defensar la pròpia. Llavors s'acostà a la séquia de nou i va tirar l'arma a l'aigua perquè el corrent se l'emportara.

Un rampell intens al ventre el va fer caure de genollons vora el canal, on hi havia encara les restes barrejades de les dues escudelles que havia sopat: una primera de bonítol i una segona de faves tendres. Benigne havia endolcit el sopar amb unes prunes seques i ara li feia pena veure les deixalles allà, en la molsa de la séquia. No podia negar que havia gaudit d'allò més amb aquell àpat, encara que ja tot restava inert, inútil sobre la terra, o potser no, perquè altres animals s'ho menjarien i es completaria així el cicle de la vida. Què era l'advent, sinó el reconeixement d'aquella connexió entre la vida i la mort? L'advent era la vinguda, la preparació per al naixement de Jesús, el fill de Déu i de Maria, que acabaria morint per tota la humanitat.

El primer diumenge d'advent començava el període d'abstinència de la carn, dels ous o de qualsevol altre producte fet amb llet. A Benigne no li importaven aquelles restriccions perquè mai li havia agradat menjar

animals. L'únic que sí que el delerava –i ho esperava amb la cullera i el pa blanc– era el morterol de Pasqua: encara que duia xai, la carn estava picada amb ous batuts i el cuiner hi posava un pessic de canyella que li feia recordar el de la mare.

Allà, de genollons vora el corrent de l'aigua cristal·lina, Benigne es va sorprendre pensant en el sopar familiar, amb el pare i la mare, el germà major –l'hereu de la poca hisenda que tenien– i la seua estimada bessona, i va desitjar que Brígida el consolara amb la seua tendra abraçada, com sempre feien quan l'un o l'altra ho necessitaven. Però la germana feia temps que no el podia amanyagar i Benigne es va abraçar a si mateix, prement el ventre amb força i intentant calmar el niu de bestioles que li estaven menjant les entranyes.

Quan el dolor es va calmar una miqueta, el monjo es posà a resar i a demanar perdó pels pecats comesos. Havia de confessar haver gaudit del sopar? O que les faves estaven tan tendres que se li desfeien a la boca? Els ensenyaments primerencs que va rebre en arribar al convent condemnaven el plaer del menjar. Despertava els instints, deien. El primer mestre de novicis que tingué, un home prim com un fus, explicava que només amb el dejú i la penitència s'aconseguia la perfecció. Deia que la frugalitat evitava les pulsions sexuals i possibilitava una vida sana i longeva; però el pobre monjo va morir amb poc més de quaranta anys i el va substituir un altre, grassonet i panxut, que gaudia de molt bona salut.

El ben cert és que aquelles ensenyances que pretenien guiar-los en la fe van durar poc i, en els últims temps, la vida en clausura s'havia convertit en disbauxa i descontrol, un desordre que a Benigne no el feia sentir-se gens bé. Sovint, quan el convent s'assemblava més a una taverna que a un lloc de santedat, el monjo se n'eixia a l'hort i passejava al voltant de la figuera, recordant la que tenien a casa i les hores de joc compartides amb la germana.

Potser per això els seus últims pensaments el portaren a buscar consol de nou en el record de l'harmonia familiar al voltant de la taula, i l'aroma del menjar de casa el feu oblidar que dins la panxa no hi havia més aliment que aquell verí que el germà Ponç li havia posat a la copa per a fer-lo desaparèixer.

Benigne no va veure, en la seua agonia, l'ombra d'algú que s'amagava en el tronc gros de la figuera. L'esperança que haver vomitat una part de la metzina li evitaria la mort, o que algun germà el trobaria i cridaria el metge o el barber, se'n van anar corrent avall, com la navalla en la séquia, i l'ànima del monjo abandonà el cos enlairant-se, lliure, cap a un lloc sense dolor.

PASQUAL I MIQUELA

La lluna estava quasi plena quan Miquela isqué a l'hort del convent, i per això només hagué d'esperar uns segons per a acostumar-se a la mitja foscor d'aquella nit d'hivern. No tardà gens a veure el cos finat del monjo, que jeia vora la séquia, i a continuació el seu home, que agafà Benigne per sota els braços i l'arrossegà sense esforç aparent fins a la figuera.

—Tapa-li la cara —digué Miquela.

Pasqual obeí la dona i cobrí el cap de Benigne amb un saquet d'arpillera que duia a la butxaca. Després, li lligà una corda llarga i gruixuda al voltant del coll i la passà per una branca grossa de la figuera. Entre els dos, agafaren el cos del monjo i el penjaren.

—Maleïts monjos! Per què hem de fer veure que s'ha suïcidat si són ells els que l'han mort? —digué la dona.

—No t'encengues, que açò ja està parlat! I porta la soca —ordenà Pasqual, mentre regirava les butxaques de l'hàbit de Benigne.

Miquela va dur, fent-la rodar, una soca d'olivera que s'havia quedat sense peu i li servia per a arribar a collir les figues més altes.

—Açò que fem no està bé, Pasqual. Déu ens castigarà.

–Collons, Miquela, no ho faces més difícil! A Déu tant li fa el que passe a dos pobres camperols. O és que li ha importat la mortaldat que ha deixat la pesta?

Miquela recordà els mesos tan durs que havien passat per culpa de la pandèmia i es va persignar per a donar gràcies.

–Tu i jo estem ben vius, Pasqual. I el nostre fill també; a la presó però viu!

–Està viu pel nostre sacrifici; no per Déu! O estaríem ara nosaltres penjant aquest pobre monjo si no fora perquè devem als que manen la vida del nostre fill?

Miquela es va entristir encara més quan pensà que ella i l'home estaven lligats de peus i mans.

–A més –continuà Pasqual–, Déu no va moure ni un dit per cap de les onze mil ànimes mortes per la pesta, i això només a València. I els que poden bé que fugen de la ciutat a les seues cases de camp. A la terra no van a acatxar el llom, sinó a refugiar-se o a divertir-se.

Miquela sabia la molta raó que hi havia en les paraules de l'home, fet que no la consolava gens ni mica del seu sentir: que penjar aquell jove monjo de la figuera els feia còmplices d'un infame assassinat.

–Ves-te'n a casa ja, que fa molt de fred –digué Pasqual, intentant en realitat lliurar-la més de la culpa que de la gelor.

Miquela se'l quedà mirant, retallat el seu cos alt i ferm per la claror de la lluna. Llavors li va veure un objecte que sobreeixia de la cintura del pantaló.

–Què és això que tens? –preguntà encuriosida.

—És un sarronet de pell. —Pasqual el tragué i li l'ensenyà.— A Benigne ja no li farà falta. A més, no hi havia res dins.

A Miquela no li va semblar bé que Pasqual s'haguera quedat la bossa del monjo, però va pensar que, si no l'agafaven ella i l'home, els que trobaren el cos de Benigne a l'endemà se la quedarien. Així que va callar i se'n tornà cap a la casa.

Pasqual es quedà a l'hort per a assegurar-se que tot estava com li havien ordenat. Caminà cap a la séquia i va veure unes rates menjant el vòmit de Benigne. Des d'allí, contemplà el cos del monjo, que romania immòbil perquè no bufava gens de vent. Es llevà el barret en senyal de respecte i va persignar-se sense saber massa bé a quin Déu podia demanar que aquell germà, sempre amable i caritatiu amb ell i la dona, tinguera l'acollida que es mereixia.

Després, se n'anà cap a la cuina del convent i allà va trobar el frare Ponç, tal com havien convingut.

—Ja està fet —digué Pasqual.

Ponç es fregà les mans i va somriure.

—I el cinturó?

—No el duia damunt —contestà secament el llaurador—. El deu haver amagat en algun lloc, encara que no sé on.

—Però l'has despullat? —insistí el monjo—. Mon pare em matarà si no el trobem!

Doncs que et mate, pensà Pasqual per a ell. El que li poguera passar a Ponç no li importava el més mínim. Els de la seua estirp sempre trobaven formes d'eixir-se'n

i mai perdien; no importava a qui s'emportaren per davant.

—L'he regirat a consciència i no el tenia —respongué el llaurador, recordant la troballa d'aquella bosseta de pell que no pensava compartir amb el frare.

—Maleït Benigne! —etzibà Ponç—. Un nom així no li escau gens bé a un home que ha estat fotent fins al final!

A Pasqual el va irritar la vilania que destil·lava Ponç i començà a pesar-li la mort del monjo. Per a no caure en la pena, s'esforçà a espolsar-se aquells pensaments i no volgué consentir que el pertorbaren. La culpa no havia de recaure sobre les seues esquenes —ell no l'havia mort, només havia fet que pareguera un suïcidi—, sinó en les dels veraders assassins: aquells que havien aconseguit el verí i l'havien posat a la copa de Benigne. Un d'aquests responsables el tenia davant per davant, sense cap indicatiu de culpa. I de segur que dormiria tranquil aquella nit i totes les que vindrien; en canvi, a Miquela, bé que la coneixia, l'afectaria molt i li llevaria la son. Ara sabia del cert que havia sigut un error demanar l'ajuda de la dona.

—Vull que regires cada pam del jardí —reblà el monjo, traient-lo de les seues cabòries—. Jo miraré cada pedra del convent abans que mon pare s'adone que hem perdut el tresor més preuat del convent.

—La relíquia era un simple cinturó de dona, no? —va afegir Pasqual—. No li serveix a ton pare un de paregut?

El llaurador no entenia massa bé aquella dèria per unes relíquies que valien un dineral perquè algú assegurava que pertanyien a santes o a sants. Pasqual sabia

de l'existència, com a mínim, de set ciutats que asseguraven guardar el verdader calze de Jesús. Per què havia de ser el de València el veritable vas on els deixebles begueren la sang de Crist?

—Un simple cinturó? No sigues ruc! —contestà Ponç amb agror—. Tu no entens d'aquestes coses. Limita't a buscar i a callar.

Pasqual assentí, però aquella prepotència el va regirar per dins i el feu decidir que, si era veritat que Benigne havia amagat la relíquia al jardí, ell no faria res per a recuperar-la. L'hort era el seu territori, es coneixia cada pam de terra i, si haguera volgut, a l'endemà i a la llum del dia, hauria pogut trobar el tros de terra remoguda on Benigne potser havia enterrat la relíquia. Després d'aquella conversació, Pasqual va decidir que el cinturó es podia quedar on estava per cent anys i un dia.

—Demà el buscaré —mentí el llaurador.

—Molt bé —respongué Ponç—. I quan despenges el traïdor, encarregat d'emportar-te'l ben lluny; que els suïcides no s'han d'enterrar en camp sant.

Pasqual es va quedar pensant qui mereixia i qui no la santedat on havien de reposar les restes, i ho va tindre clar. Benigne descansaria en terra beneïda com que ell es deia Pasqual.

—Bona nit, pare! —s'acomiadà el llaurador, pronunciant l'última paraula amb la boca xicoteta.

—Bona nit, fill! —respongué Ponç amb sorna, i se n'anà cap al claustre.

Pasqual es va traure de la butxaca el trosset d'arrel de regalèssia que abans de veure Ponç s'havia guardat,

i se n'anà cap a casa, evitant passar pel costat de la figuera. Des de la porta es quedà mirant al cel.

–Descansa en pau –va dir a l'ànima de Benigne–;
nosaltres tancarem el teu secret amb pany i forrellat.